

актуальну проблему взаємини мови і культури в лінгвістиці. Залучення текстів різних часових рамок сприяє більш повному опису ознак концепту в лінгвокультурі. Залучення експериментальних даних дає можливість для подальшого уточнення характеристик концепту в німецькій мові.

Список використаних джерел:

1. Воркачев С. Г. Методологические основания лингвоконцептологии // Теоретическая и прикладная лингвистика. Вып. 3: Аспекты метакоммуникативной деятельности. – Воронеж, 2002. - С. 79–95.

2. Жаботинская С.А. Концептуальный анализ: Типы фреймов // Вісник Черкаського Університету : Серія «Філологічні науки».– Черкаси, 1999. – Випуск 11. – С. 12–25

3. Frank Bruno. Die Unbekannte // Deutsche Erzähler des 20. Jahrhunderts [Herausgegeben von Dr. Kurt Böttcher und Paul Günther Krohn unter Mitarbeit von Karl Heinz Berger]. – Berlin : Verlag Neues Leben, 1957. – S. 27–41.

4. Scheffel Victor von. Venetianische Epistel. – Режим доступу: // <http://gutenberg.spiegel.de/buch/episteln-5086/21>

5. Zweig S. Brief einer Unbekannte // Zweig St. Brief einer Unbekannte. Die Hochzeit von Lyon. Der Amokläufer. Drei Erzählungen. Frankfurt a/M: S. Fischer Verlag, 1985. – S. 9–64.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕТВОРЕНЬ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АВТЕНТИЧНОГО АНГЛОМОВНОГО ТЕКСТУ

Куликова Людмила Анатоліївна,
асистент кафедри
англійської філології та методики викладання англійської мови
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького

Тарасенко Тетяна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
англійської філології та методики викладання англійської мови
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького

Мова є засобом комунікації між представниками різних народів і культур. Ключовим у виконанні актуального завдання – оволодіння іноземними мовами – постає вивчення мов у нерозривному поєднанні зі світом і культурою спільноти, яка говорить цими мовами. При вивченні іноземної мови лише автентичний матеріал слугує мовним матеріалом, але часто він виявляється занадто складними для перекладу через велику кількість лексичних одиниць, що відбивають соціокультурні особливості іншомовної спільноти. Це вимагає не тільки перекладу на рідну мову, але й додаткових коментарів чи пояснень [3].

У культуру свідомості сучасної людини англійська мова увійшла так міцно, що постала необхідність перекладати автентичні англомовні ресурси для використання в усіх галузях. На сьогодні на лінгвістичних факультетах зріс запит на підготовку перекладачів. Студентам спеціальності «перекладач» слід навчатися робити переклад професійно. Одним із основних компонентів професійно орієнтовної компетентності спеціаліста такого напрямку є вміння коментувати культурологічні та країнознавчі особливості навчальних текстів, які стосуються реалій життя англомовних країн.

Слід зазначити, що традиційні спеціальності письмового перекладу (літературний перекладач, технічний перекладач) поповнилися такими спеціалізаціями як перекладач-укладач технічної документації, перекладач-упорядник субтитрів, перекладач реклами. В усній перекладацькій діяльності поряд з синхронним і послідовним перекладами (на міжнародних конференціях) розвиваються такі види перекладацької діяльності як переклад відеоконференції, переклад супроводу (гід-перекладач) [4, с.137].

Всі вище зазначені види перекладацької діяльності базуються на автентичних англомовних ресурсах. Оволодіння такими видами перекладу – це мистецтво, яке потребує розосередження уваги настільки, щоб, займаючись подробицями, завжди мати на увазі ціле, тобто весь текст. А для цього треба чітко уявляти собі його будову. Вільне володіння різними способами членування тексту оригіналу є одним із основних вмінь перекладача. Найбільша поширена помилка початківця-перекладача – послівний переклад, тобто одноманітне членування автентичного тексту чи висловлювання на окремі слова, знаходячи їм відповідність мовою перекладу і здійснення таким чином перекладу на рідну мову. Суть помилки полягає у підміні уявлень про характер знаків, які перекладають: замість мовленнєвих одиниць, які підлягають перекладу, перекладач механічно підставляє мовленнєві одиниці, в той час як мовленнєвий склад тієї чи іншої мовленнєвої одиниці в різних мовах може не збігатися.

У процесі членування тексту оригіналу і визначення одиниць перекладу можна виділити два типи текстових одиниць, які перекладають: одиниці зі стандартною залежністю від контексту та одиниці з нестандартною залежністю. Переклад одиниць зі стандартною залежністю, по В.Н. Комісарову – «типологічно еквівалентних одиниць» [2, с. 24], звичайно на рівні лексико-граматичних відповідностей здійснюється порівняно легко із урахуванням типологічних характеристик двох мов. Ці одиниці у будь-якому звичайному тексті становлять більшість і визначають основу перекладу. Перетворення такого типу автентичних одиниць при цьому носить стандартний характер і

зводяться до міжмовних відповідностей. Особливих перекладацьких технологій вимагають одиниці з нестандартною залежністю, бо їх структура і функції можуть суттєво відрізнятися в умовах різних соціально-культурних традицій двох мов, а також індивідуального досвіду автора тексту оригіналу, перекладача і одержувача тексту перекладу. При перекладі одиниць такого плану потрібні спеціальні прийоми перетворення. При цьому важливо враховувати поєднання таких факторів, як мовний, психологічний і культурологічний.

Мовний чинник виражається тоді, коли перекладач може застосувати певний вид трансформацій певних елементів автентичного тексту: транслітерацію, модифікацію, калькування, перекладацький коментар, заміну, і т.п.

Прояв культурологічного фактору полягає у визначенні міри інформаційної впорядкованості елемента перекладу у рамках і за межами автентичного тексту на основі знань про соціально-культурну традицію, що пов'язана із вживанням даного елемента взагалі і у конкретно заданому тексті.

На підставі припущення про досвід автора тексту оригіналу і тексту перекладу та з особистого досвіду перекладача проявляється психологічний фактор, який полягає у перекладацькій оцінці заходів інформаційної впорядкованості елемента автентичного тексту.

У розпорядженні перекладача для перекладу таких одиниць тексту оригіналу з мовленнєвої точки зору, коли не існує стандартних відповідностей, залишаються три основні групи прийомів: граматичні, лексичні та стилістичні.

Застосування лексичних прийомів здійснюється тоді, коли у тексті оригіналу нестандартна мовна одиниця зустрічається на рівні слова:

- термін у будь-якій професійній області;
- будь-яке ім'я власне, що властиве мовній культурі оригіналу і відсутнє у мові, на яку перекладають;

- слова, що позначають поняття, предмети і явища, які є характерними для культури оригіналу і відсутні у культурі мови перекладу або мають іншу структурнофункціональну впорядкованість.

У процесі перекладу такі слова займають дуже важливе місце, так як вони, будучи порівняно незалежними від контексту, надають тексту перекладу різну спрямованість залежно від вибору перекладача. Так, імена слов'янського походження типу «Людмила», будучи переданими англійською мовою за допомогою традиційного прийому транслітерації як *Ludmila*, виконують роль внутритекстового імені, але втрачуть при цьому позатекстові асоціації. Таким чином неможливо без коментаря чи втрат перевести такі вирази, як Людмила – людям мила.

Візьмемо для перекладу словосполучення *Bloody Mary*. В англійській культурі воно є алюзією титулу англійської королеви і назвою коктейлю одночасно (загальна форма для обох значень). Існує дві різні форми в українській мові: Марія Кривава (королева) і Кривава Мері (коктейль).

Таке розщеплення вихідної єдності у більшості контекстів виявляється несуттєвим. Але якщо автор тексту оригіналу використовує його для створення більш складного текстового цілого – образу, то перед перекладачем буде стояти складне завдання у створенні свого власного стилістичного прийому. Проблема вибору відповідності у даному випадку неминуче переходить з розряду лексичних в розряд стилістичних. Це означає, що зміниться рівень одиниці, яку перекладають.

Найбільш поширені прийоми при перекладі нестандартних лексичних зразків автентичного тексту є: транслітерація / транскрипція, калькування, коментар, опис, семантична модифікація, змішаний (паралельний) переклад.

Граматичні прийоми застосовуються тоді, коли об'єктами перекладу, обтяженим нестандартними залежностями, є ті чи інші граматичні структури автентичного тексту, від морфеми до свержфразового єдності. У порівнянні з лексичними труднощами перекладу, цей вид труднощів має меншу складність для перекладача, однак вимагає певних прийомів і має свою специфіку.

Наприклад, абсолютні дієприкметникові звороти, які часто вживаються в англійській мові, вимагають перетворення граматичної структури речення при перекладі на українську:

The work having been done, everybody felt a great relief.

Коли робота була зроблена, всі відчули велике полегшення.

Або:

Виконавши роботу, всі відчули полегшення.

Грамматичні перетворення можуть стосуватись навіть і тих граматичних форм, які мають пряму відповідність в інших контекстах. Досить часто при перекладі з англійської мови на українську має місце невідповідність функцій іменних словосполучень, дієслівних форм та інших граматичних одиниць. Така невідповідність зумовлена не скільки типологічними відмінностями, скільки відмінностями в культурномовленнєвих традиціях щодо даного виду контексту. Наприклад, в традиціях англійських кулінарних рецептів як форма подання кулінарної дії переважно вживається імператив, але в українській мові ту ж функцію при цьому виконує неозначено-особиста форма дієслова, що збігається з формою третьої особи однини із додаванням частки *-ся*:

Bake the bun till light golden.

Булочка випікається до появи золотистої скоринки.

Перетворення такого виду відносяться до числа граматичних заміни, які полягають у зміні характеру граматичної форми, коли у мові, на яку перекладають, відсутня вихідна форма або вона виконує інші функції.

У наведеному прикладі виділений синтаксичний зворот *till light golden*. В українській мові він перетворюється у групу обставин із додаванням лексичних одиниць. Такий прийом належить до числа розширювальних прийомів (додавання, поширення та приєднання).

Крім додавання та функціональної заміни до числа найбільш поширених прийомів належать антонімічний переклад, граматичні трансформації, нульовий переклад та інші.

Стилістичні прийоми перекладу застосовуються у тих випадках, коли об'єктом перекладу служать стилістично відмічені одиниці вихідного тексту. Деякі із стилістичних одиниць не можуть бути перекладені взагалі, а інші вимагають істотних перетворень. При перекладі стандартну відповідність може отримати дуже незначна частина стилістично відзначених елементів автентичного тексту. Метафора відноситься до числа найбільш поширених стилістичних форм. Багато у чому переклад метафори залежить від того, наскільки далекі або близькі один від одного культурномовленнєві традиції автентичного тексту і тексту перекладу.

Дуже часто метафора у англійському тексті носить ігровий характер і містить в собі не тільки сам образ, але і більш-менш явно виражений іронічний відтінок змісту. Нерідко це відбувається у рамках однієї одиниці тексту чи стилістичної конвергенції за рахунок поєднання декількох стилістичних прийомів:

There was not an organ in his body that had not been drugged and derogated, dusted and dredged, fingered and photographed, removed, plundered and replaced [1].

У цьому реченні метафора поєднується з алітерацією, градацією і гіперболою. Створенню абсурдно-гротескного образу медичного обстеження сприяє саме метафора. Збереження словесного складу автентичного тексту вступає в очевидний конфлікт з передачею стилістичного ефекту, тому в перекладі даний текст неминуче піддається перетворенню з метою збереження якомога більшої частини коннотата, тобто «сукупності емоційних, оціночних і смислових асоціацій, що містяться у даному знаку» [4].

Розглянуті перекладацькі проблеми та способи їх практичного вирішення не вичерпують усього різноманіття ускладнень при перекладі. Вони лише відображають найбільш типові ситуації, у яких дії перекладача пов'язані з перетворенням граматичних, лексичних і стилістичних характеристик автентичних одиниць. Головне завдання перекладача полягає у вмінні